

De Mensch is een Eylandt

eilandverhalen van noord tot zuid

Colofon

ISBN: 978 94 6365 917 8

1e druk 2026

© 2026, Gerrit Jan Zwier

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Omslag: Het strand van Bouvet (foto: Gerrit Jan Zwier)

Foto omslag: Dolph Kessler

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

De Mensch is een Eylandt

eilandverhalen van noord tot zuid

GERRIT JAN ZWIER

‘Alleen een Bommel weet wat reizen is. Daarom zou ik wel eens een tocht willen maken waar niemand tegenop kan. Als ik daar dan in de Kleine Club een lezing over houd zullen ze opkijken!’ (...)

‘We gaan een mooi reisje uitstippelen,’ zei de heer Pas met krassende stem. ‘Onvergetelijke ervaringen, om te vertellen in de Kleine Club, huh?’

(Marten Toonder - *Tom Poes en de wilde wagen*)

‘Ik zou u willen raden: reis eens. Treed buiten uw eigen kringetje.’

(Louis Couperus)

1. Vlieland	5. Pellworm
2. Terschelling	6. Hooge
3. Norderney	7. Föhr
4. Baltrum	8. Helgoland

- 9. Rügen
- 10. Bornholm
- 11. Samsø

- 12. Fårö
- 13. Skåtøy
- 14. Lofoten

15. Jan Mayen
16. Spitsbergen
17. Papey
18. Grímsey
19. Faeröer
20. Shetlands, Orkneys, Fair Isle
21. Harris, Lewis
22. Tory Island
23. Aran Islands
24. Scilly Islands
25. Aleoeten
26. Pribilofs
27. Madeira
28. Paaseiland
29. Zuid-Georgië
30. Bouvetøya
31. Tristan da Cunha, Inaccessible Island

Inhoud

Inleiding	13
1. Een duiventil op Vlieland	57
2. Tussen Brandaris en Bosplaat	67
3. De Koningin van het Noorden	74
4. Doornroosje in de Noordzee	87
5. Het groene strand van Pellworm	94
6. Eilandvrees op Hooge	109
7. 'Elfuurtje' op Föhr	118
8. Het Malta van de Noordzee	126
9. De koningsstoel op Rügen	134
10. Het heilige hart van Bornholm	142
11. Aardbeien en zwerfkeien	146
12. Het eiland van Ingmar Bergman	152
13. Het huis van Pesta	173
14. Schoolmeester op Skomvaer	179
15. Een korte wandeling op Jan Mayen	205
16. De walrusshow	215
17. Een hellevaart naar Papey	222
18. Onbekommerd op Grímsey	226
19. Land in de schemer	235
20. Viking-eilanden	249
21. Naar het Schotse Stonehenge	263
22. Zeeburcht Tory Island	274
23. Naar de Acropolis van Aran	282
24. Wilde tuinen in de oceaan	289
Intermezzo	300
25. Over zee langs de Aleoeten	301
26. Een moeilijk dorp in de Beringzee	315

27. Een eiland vol madeira	331
28. De Dromer van Rapa Nui	338
29. Ideale fotomodellen op Zuid-Georgië	347
30. Een eiland voor fijnproevers	351
31. Het meest afgelegen eiland ter wereld	363

Inleiding

Dorp aan zee

Nadat ik in de Vlielandse Dorpsstraat de koperen walvis een paar keer op de deur van Ton Pronker had laten vallen, deed de zeezeiler mij zelf open. Hij stond op het punt de Vlielandse drukte te ontvluchten en koers te zetten naar het zuiden van Noorwegen. Pronker was op dat moment vijfenzestig; pas na zijn zestigste ging hij zijn jongensdromen vervullen; eerst zeilde hij in zijn eentje de wereld rond, en pas vorig jaar zette hij voet aan land op Spitsbergen, het koude eilandenrijk waarvan de naam al sinds zijn Vlielandse schooljaren een magische klank voor hem heeft.

De tocht naar Spitsbergen was niet zonder problemen verlopen, vertelde hij me. Hoewel hij dit keer op de lange trajecten geassisteerd werd door verschillende hulpkrachten, had hij toch teveel van zichzelf gevraagd. Zijn rug begaf het, waardoor hij dagenlang bijna geen spier kon bewegen. Tot overmaat van ramp werd het enige bemanningslid ook nog door zeeziekte geveld. Al met al was het een mirakel dat ze onder die omstandigheden het schip veilig een haven in het noorden van Noorwegen hadden weten binnen te loodsen.

In de gang hing een kaart waarop de wereldreis en de tocht naar Spitsbergen waren ingetekend. Op de zolder van het plaatselijke museum - het Tromp's Huys - hangt ook een wereldkaart waarop de vergelijkbare reizen van de Vlielandse zeevaarder Willem de Vlamingh staan aangegeven. Bij Spitsbergen voer Pronker in het kielzog van Willem Barentsz, in de Stille Zuidzee in dat van Abel

Tasman en Jacob Roggeveen. Als ontdekkingsreiziger was hij helaas veel en veel te laat geboren.

De Mensch is een Eylandt, luidt de met de hand geschreven spreuk boven de schoorsteenmantel. Zou het Pronkers commentaar zijn op de dichtregel *No Man is an Island* van John Donne?

Het was een onvergetelijk moment, toen hij in 1988 na een wereldreis van ruim drie jaar weer de haven van Vlieland binnenvoer. Schepen toeterden, de fanfare speelde het Vlielandse volkslied en de bebaarde schipper zwaaide als een minzame Sinterklaas naar alle vrienden en belangstellenden op de wal.

Tijdens zijn lange reis schreef de solozeiler uitvoerige en boeiende brieven naar het thuisfront, die ook door vrienden en bekenden mochten worden gelezen. Zo komt het dat ik in mijn Vlielandse vakanties menig uurtje met een dik brievenboek in een duinpan heb doorgebracht.

In één ervan zegt Pronker het te betreuren dat hij Cocos Island, het Schateiland van Robert Louis Stevenson, niet heeft kunnen bezoeken. 'Erg jammer,' gaat hij verder, 'want ik was graag met een schip vol zilver de Vlielandse haven binnengevaren. Ik zou het geld nuttig hebben besteed: 1. - ik zou voor mezelf een beter schip hebben gebouwd, en 2. - ik zou alle hotels, bars en winkels in de Dorpsstraat, die niet meer de eilander sfeer ademen, hebben opgekocht, tot woonhuizen hebben laten terugbrengen, en zo het oude dorp aan de eilanders hebben teruggegeven.'

Pronker, voorzitter van het Tromp's Huys, het plaatselijke museum, betreurde het dat het historisch bewustzijn van de meeste Vlielanders maar matig ontwikkeld was.